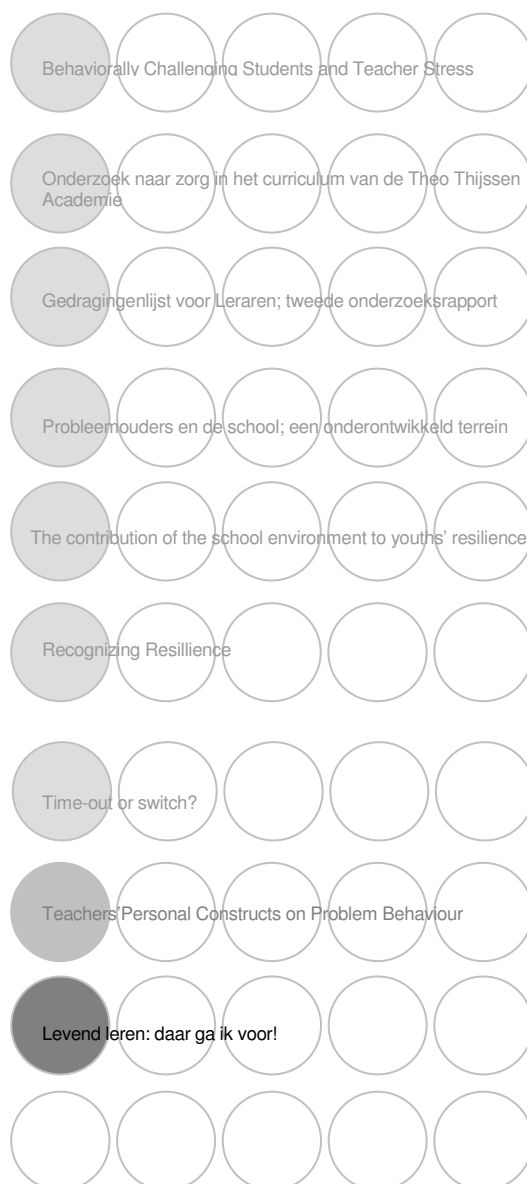

Datum

November 2005

© Hogeschool Utrecht,
Kenniskring Gedragsproblemen in de Onderwijspraktijk,
Utrecht, 2005

Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudigen voor eigen gebruik of intern
gebruik is toegestaan.

KG-publicatie nr. 9

Levend leren: daar ga ik voor!

Levend leren: daar ga ik voor!

Frida van Doorn

Correspondentie over deze KG-publicatie sturen naar:
E-mail: frida.vandoorn@hu.nl

KG-publicaties bevatten interne notities, verslagen en prepublicaties bestemd voor spreiding in kleine kring. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van een KG-publicatie berust bij de auteur(s). Uit KG-publicaties mag alleen geciteerd worden met toestemming van de auteurs.

Voorwoord

De Kenniskring Gedragsproblemen in de Onderwijspraktijk aan de Hogeschool van Utrecht bestaat uit ongeveer tien personen met als lector J.C. van der Wolf.

Het lectoraat is opgericht in 2003 en heeft als taken het verrichten van vooral toegepast onderzoek en het helpen bij de ontwikkeling van curricula voor de onder de Faculteit Educatieve Opleidingen vallende afdelingen.

Door de 'leden van het lectoraat' worden allerlei stukken, artikelen, plannen, nota's etc. geproduceerd die dan in verschillende kringen worden verspreid zodat niet altijd een goed beeld ontstaat van de activiteiten van de Kenniskring. Via deze KG-publicatiereeks wil de kenniskring een vaste groep geïnteresseerden in staat stellen om op de hoogte te blijven van de activiteiten. Verwacht mag worden dat de KG-publicatiereeks uit zeer verschillende, uiteenlopende stukken zal gaan bestaan.

Voor U ligt KG-publicatie nr.9
U wordt van harte uitgenodigd om commentaar te leveren.

-
nr.1	Everaert, H.A. en J.C. van der Wolf (2005).
Behaviorally Challenging Students and Teacher Stress. |
|------|--|
-
nr.2	Wolf, Kees van der en Hanne Touw (2005)
Onderzoek naar zorg in het curriculum van de Theo Thijssen Academie. |
|------|---|
-
nr.3	Doorn, Frida van (2005)
De Gedragingenlijst voor Leraren (Tweede onderzoeksrapport). |
|------|---|
-
nr.4	Kees van der Wolf
Probleemouders en de school: een onderontwikkeld terrein |
|------|---|
-
nr.5	Enthoven, Mascha (2005)
The contribution of the school environment to youths' resilience: A Dutch middle-adolescent perspective. <i>(in voorbereiding)</i> |
|------|---|
-
nr.6	Enthoven, M.; A.C. Bouwer; J.C. Van der Wolf & A. Van Peet (2005)
Recognizing Resilience: Development and Validation of an Instrument to Recognize Resilience in Dutch Middle-Adolescents. <i>(in voorbereiding)</i> |
|------|---|
-
nr.7	Velderman, H & H. Everaert(2005).
Time-out or switch? (Paper presented at the ECER conference On 9 September 2005, University College Dublin) <i>(in voorbereiding)</i> |
|------|--|
-
nr.8	Touw, J.M.F.; J.T.E. van Beukering & H.A. Everaert (2005)
Teachers' Personal Constructs on Problem Behaviour (Paper presented at the annual meeting of the European Educational Research Association (EERA), Dublin, Ireland, September 7-10, 2005) <i>(in voorbereiding)</i> |
|------|--|
-
nr.9	Doorn, Frida van (2005)
Levend leren: daar ga ik voor! |
|------|---|
-

Levend leren: daar ga ik voor!

In het boek Levend leren (Jansen, 2005) beschrijft Hans Jansen in een kaderstellend hoofdstuk wat het begrip Levend Leren voor hem inhoudt en hoe hij daar als lector inkleuring aan wil geven. Het hoofdstuk lokt bij mij een duidelijke reactie uit. Niet in de vorm van een recensie of een waardering, maar in de vorm van een persoonlijke stellingname in de discussie over levend leren. Ik zie mijn stellingname, zoals geformuleerd in dit memorandum, als een keten in een schakel van reacties en ik kijk uit naar de collega, die hier weer een vervolg aangeeft.

Frida van Doorn

Levend leren in mijn persoonlijke belevingswereld

Mijn zoon komt thuis na een dag stage lopen en in de trein zitten. Hij heeft de pest in, want het liedje "You're beautiful" hangt in zijn hoofd en dat is vreselijk. Als ik vraag waarom dat vreselijk is, legt hij uit: "Als je gewoon naar de radio luistert, hoef je niet te weten wat het betekent. Als het liedje in je hoofd hangt, ga je vanzelf nadenken over wat het betekent en dan merk je ineens hoe stom die tekst is."

Ik moet de volgende dag college geven aan de universiteit; voor mij een nieuw publiek. Mijn zoon geeft woorden aan wat ik als mijn missie voel: ik streef er naar dat het college een lastig liedje wordt, dat in hun hoofd blijft hangen. Iets waar ze, als ze die week stage lopen, elke keer aan terugdenken. Dan wordt datgene wat ik vertel levende kennis, waar ze een eigen mening over gaan vormen. De didactische werkvorm (een hoorcollege van twee uur voor een groep van vijftig studenten) leent zich daar goed voor.

Een tweede zoon is dit jaar voor het eerst naar de Universiteit gegaan. Hij heeft een bokkende, oprispande, langs het randje lopende VWO tijd achter de rug. Repetities werden op het scherp van de snede met zesjes gehaald. Werkstukken waren een wanhoop. Bij elk werkstuk moest achteraf beargumenteerd worden waarom de cynische onverzorgde pamfletten inhoudelijk toch goed genoeg waren om te passeren. En het was nooit leuk om ze te maken, het was een straf.

In Wageningen wordt er gewerkt met probleem gericht onderwijs. Zoonlief maakt werkstukken! Hij doet het gemotiveerd met een groep. Er wordt niet geklaagd. Niemand loopt de kantjes er van af. De werkstukken zien er degelijk en serieus uit. Geen flauwe grappen of cynische commentaren meer. Puntje plus voor levend leren? Dat weet ik eigenlijk niet. Het jaar is opgebouwd volgens een strak curriculum waarover studenten geen enkele zeggenschap hebben. Het merendeel van de studie inspanning gaat naar hoorcolleges, voorgestructureerde practicum oefeningen en literatuurstudie. Daarnaast wordt verwacht dat de studenten de opgedane kennis toe kunnen passen op concrete praktijksituaties. "Kennis als een liedje, dat in je hoofd blijft hangen", denk ik dan.

Zelf leer ik al 30 jaar over ontwikkelingspsychologie. Kinderen, ouders en leraren helpen mij om die kennis te vertalen naar praktijksituaties. Dan ga ik weer terug naar de theorie en schrijf mooie hoofdstukken of maak mooie colleges. Daar geniet ik van. De "flow" die Hans Jansen beschrijft ken ik

ook. Maar dat is voor mij niet de essentie van leren. Leren is ook en vooral een dagelijks gebeuren met herkenbare stadia en duidelijke en voorgeschreven tussenstappen. Leren doe je, omdat je er voor kiest, of omdat het moet. Je wilt een rijbewijs halen, dus ga je blokken op de theorie en oefen je eindeloos achter het stuur met een volwassene naast je die op de rem trapt als je het fout doet. (Gelukkig maar!)

Levend leren is dan het koekje bij de thee. Bruine boterhammen zijn belangrijker. Het is onze taak om te zorgen dat het dagelijks eten goed verzorgd is en verantwoord. Het koekje bij de thee is extra.

Lezen in een pedagogisch pamflet.

Het lezen viel mij niet mee. Laat ik een aantal redenen daarvoor noemen.

De inhoud van het hoofdstuk haakt bij mij niet makkelijk aan bij bestaande kennisbestanden. Er staan veel mij onbekende referenties uit filosofische hoek. Ik mis referenties naar theoretische kaders uit de psychologie en de onderwijskunde.

Als ontwikkelingspsycholoog zet ik vraagtekens bij de uitspraak dat leren vraagt om harmonische gelijkwaardige relaties. Ontwikkeling is voor kinderen een dynamisch proces waarbij de rol van de volwassene afwisselend sturend, begrenzend en dan weer uitlokkend en stimulerend is. Sensitiviteit is belangrijk, maar wordt in mijn ervaring ook vergroot door theoretische kennis. Responsiviteit is even belangrijk als sensitiviteit, ook als het woord pedagogisch ervoor staat. Het één kan volgens mij niet zonder het ander besproken worden. Responsiviteit, het weten hoe te handelen, wordt ook vergroot door theoretische kennis, die je al lerend en reflecterend toepast in de praktijk (Daar komt de levende kennis bij mij weer om de hoek!)

Als GZ psycholoog en narratief therapeut (ZKM-er) heb ik moeite met de manier waarop het narratief wordt neergezet. Lezend in dit hoofdstuk ligt het accent sterk op het eenzijdig verkennen van de eigen beleavingswereld. Wanneer ik met een volwassene een tocht onderneem door zijn verhaal, staat de dialoog centraal. Die dialoog is daarmee ook doorspekt met mijn theoretische kennis. De ander en ik spiegelen aan elkanders deskundigheid: zijn of haar verhaal, mijn ervaren reacties en mijn geleerde kennis over ego ontwikkeling, veranderingsprocessen en omgaan met problemen. Een tweezijdige deskundigheid, waarbij beiden op de toppen van hun tenen lopen. De ander maakt zich mijn kennis eigen in het eigen verhaal.

Ik ben al een aantal jaren betrokken bij de ontwikkeling van de kinder-ZKM (in termen van het boek: een methodiek voor verhalen vertellen in een psychologische context binnen paradigma II). Ik balanceer bij de ontwikkeling van de methodiek en bij het uitvoeren van de Kinder-ZKM onderzoeken steeds weer op een dun koord: ik ben de volwassene, die definieert en ordent voor het kind. Tegelijkertijd help ik het kind om te ontdekken waar de eigen keuzes liggen, wat de eigen waarden zijn. In mijn visie is een zich ontwikkelend kind aan het leren om zich verhalen eigen te maken en heeft het daarbij begrijpende en interpreterende volwassenen nodig. Die nuance, het constant zoeken naar een evenwicht tussen beide rollen, mis ik wanneer ik de paragraaf over verhalen vertellen in een pedagogische context binnen paradigma II lees.

Tot slot

Ik vind de manier waarop tegenstellingen absoluut worden neergezet niet bevorderlijk voor een inhoudelijke dialoog. Voorbeelden: De lerende met inspiratie tegemoet komen bij het levend leren **versus** van bovenaf dictaten opleggen. Academische starheid **versus** emotionele intelligentie. In de inleiding spreekt Hans Jansen over niet-communicatieve, langs elkaar levende kennisexperts **versus** levende, werkelijk communicerende mensen met goed ontwikkelde vaardigheden en eigen betekenissen en waarden.

Ik voel mij een kennisexpert, die werkelijk communiceert met andere mensen. Volgens mij zijn mijn vaardigheden goed ontwikkeld en expliciteer en ontwikkel ik mijn betekenissen en waarden. Ik ben van mening dat ik niet de enige synthese ben in dit spel van these en anti-these. Ik herken deze kwaliteiten in veel van mijn directe collega's.

Jansen, H., 2005. *Een pedagogisch pamflet*. In: Levend leren. Ontwikkeling, onderzoek en ondersteuning binnen het pedagogisch werkveld. Over opleidingsmethoden voor leraren en pedagogen die vertrouwen op het intuïtief leren van kinderen. Red: H. Jansen. Utrecht Uitgeverij Agiel, pp 20-77.